

Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta

Katedra občanské výchovy a filosofie

DIPLOMOVÁ PRÁCE

LITERÁRNÍ PODOBA POJMU EXISTENCE

V DÍLE

F. M. DOSTOJEVSKÉHO A A. CAMUSE

Autorka diplomové práce: Iveta Žabová

7. ročník, ČJ – ZSV, prezenční studium

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Miloslava Blažková, CSc.

Konzultant: PhDr. Miloslava Blažková, CSc.

2011

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne 4. 4. 2011

.....
Iveta Žabová

Ráda bych touto cestou poděkovala paní doktorce Miloslavě Blažkové. Díky jejímu vedení se z prvotní nejasné představy a nadšení vyklubala tato diplomová práce. Za trpělivost a důslednost, se kterou věnovala pozornost mé práci, bude mít již navždy můj upřímný vděk, mou hlubokou úctu a můj neskonale obdiv.

Dále děkuji své rodině, jež mi poskytla tolik potřebné zázemí při studiu, lásku a podporu, které mi umožnily projít vysokoškolským studiem.

Resumé

Lidská existence ve své složitosti nemůže být systematizována a generalizována na jednolité koncept. Lidské individualitě a fenoménům s ní bytostně souvisejícím, jako je život, smrt, svoboda, absurdita apod., se věnovali právě existencialisté. Vzhledem k specifčnosti filosofie existencialismu však nelze za nositele tohoto myšlenkového přístupu považovat jen filosofy na slovo vzaté, ale je nutné zařadit k tomuto směru i některé osobnosti z oblasti světové literatury. Pojem lidské existence se v jejich filosofiích i dílech různě proměňoval, jednou byl zastřešen existencí Boha, ke kterému je nutno upínat svou mysl, jindy byl vržen do nehostinnosti a nicotnosti světa bez naděje. V každé z nich však bylo ústřední téma totožné, téma, jež je nám, lidem, nejbližší, téma, které však bude vždy, i přes geniální myšlenky Sorena Kierkegaarda, Martina Heideggera, Fjodora Michajloviče Dostojevského i Alberta Camuse, velkou neznámou – téma člověka a jeho místa ve světě.

Abstract

In its complexity, human existence cannot be systematised and generalised into a compact concept. Existentialists are those who devoted themselves to Human individuality and phenomena fundamentally related, such as life, death, freedom, absurdity etc. However, considering the specifics of the philosophy of existentialism, it is not possible to only consider philosophers as the only bearers of this intellectual approach, but it is necessary to include certain individuals of world literature in this movement. The concept of human existence has transformed itself in various ways in their philosophy and works. Once it was dominated by the existence of God, to whom it was necessary to set one's mind on, at other times it was thrown into the bleakness and futility of a world without hope. However, the central topic was the same in each of them, the subject that is closest to us people, however, the subject that will always be the great unknown, regardless of the genial thoughts of Sören Kierkegaard, Martin Heidegger, Fjodor Michajlovič Dostojevsky and Albert Camus – the topic of mankind and its place in the world.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1. FILOSOFIE EXISTENCE.....	7
1.1. Søren Kierkegaard a počátky filosofie existence.....	7
1.2. Lev Šestov a jeho filosofie tragédie.....	13
1.3. Martin Heidegger a jeho pojetí existence.....	14
1.4. Existencialismus – filosofie či umění.....	18
2. EXISTENCIÁLNÍ IMAGINACE.....	20
2.1. Nicota.....	20
2.2. Prostor.....	22
2.3. Vyprávění.....	24
2.4. Drama.....	26
2.5. Postava.....	27
3. FJODOR MICHAJLOVIČ DOSTOJEVSKIJ.....	29
3.1. Deník spisovatele – Dostojevského teorie.....	31
4. DOSTOJEVSKÉHO DÍLO – BRATŘI KARAMAZOVI.....	40
4.1. Dostojevského výtvarnosti: polyfonní román a idea.....	40
4.2. Láska, rozum a víra.....	42
4.3. Problematika víry.....	44
4.3.1. Nesmrtelnost.....	45
4.3.2. Utrpení.....	46
4.4. Pojetí víry v Bratřích Karamazových.....	47
4.4.1. Velký inkvizitor.....	51
4.5. Postavy a jejich přesvědčení.....	57
4.5.1. Otec.....	58
4.5.2. Ivan.....	58
4.5.3. Aljoša.....	60
4.5.4. Dmitrij.....	62
4.5.5. Láska k životu.....	62

4.6. Závěr.....	65
5. ALBERT CAMUS.....	66
5.1. Filosofie Alberta Camuse.....	67
5.1.1. Absurdita.....	68
5.1.2. Fáze Absurdna.....	70
5.1.3. Svoboda.....	71
5.1.4. Podmínka absurdity.....	72
5.1.5. Východiska.....	72
5.1.6. Revolta.....	73
6. CAMUSOVO DÍLO.....	76
6.1. Cizinec.....	76
6.1.1. Mersault a jeho zločin.....	76
6.1.2. Mersault a jeho netečnost.....	77
6.1.3. Mersault a Bůh.....	79
6.1.4. Mersault a jeho revolta.....	79
6.2. Caligula.....	82
6.3. Závěr.....	88
7. POROVNÁNÍ.....	89
7.1. Proces.....	89
7.2. Život.....	92
7.3. Svoboda, Nesmrtelnost.....	93
ZÁVĚR.....	95
POUŽITÁ LITERATURA A PRAMENY.....	100